

Всесвітній день
водно-болотних
угідь

2 лютого 2022

Водно-болотні угіддя — на користь людям і природі

ВОДНО-БОЛОТНІ УГІДДЯ

ЦІНУЙ – УПРАВЛЯЙ – ВІДНОВЛЮЙ – **ЛЮБИ**

www.worldwetlandsday.org

#ActForWetlands
#WorldWetlandsDay

Всесвітній день водно-болотних угідь

Щорічна можливість об'єднатися задля збереження водно-болотних угідь

- Масштабна подія, що поглиблює усвідомлення важливості водно-болотних угідь для людей і планети
- Відзначається щорічно 2 лютого з 1997 року
- Відзначає річницю Рамсарської конвенції, прийнятої у 1971 році як міжнародний договір
  - Перша з сучасних глобальних багатосторонніх екологічних угод
  - Єдина, присвячена конкретному типу екосистем – водно-болотним угіддям
- Цього року вперше буде офіційно відзначатися в контексті Організації Об'єднаних Націй – Генеральна Асамблея ООН визнала цю дату міжнародною

Тема 2022 року – Водно-болотні угіддя на користь людям і природі

- Наполегливий заклик до активнішого залучення фінансового, людського та політичного капіталу збереження водно-болотних угідь та для забезпечення їх розумного і раціонального використання

#ActForWetlands

#WorldWetlandsDay

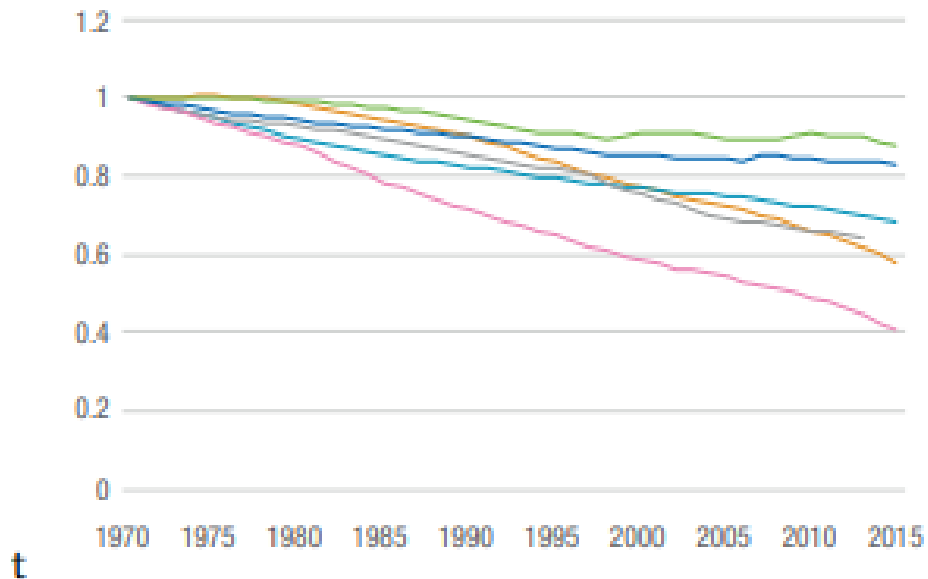
WorldWetlandsDay.org

Природні водно-болотні угіддя скорочуються

Стан та тенденції

- З 1970 року було втрачено 35% усієї території світових водно-болотних угідь
- Водно-болотні угіддя зникають **втричі швидше, ніж ліси**
- Види рослин та тварини, що залежать від водно-болотних угідь, перебувають під **загрозою зникнення**
- Добробут людей, засоби існування та здоров'я планети у небезпеці

Джерела:

[Summary of the Thirteenth Meeting of the Conference of the Parties to the Ramsar Convention on Wetlands | Ramsar](#)
[Wetlands – world's most valuable ecosystem – disappearing three times faster than forests, warns new report | Ramsar](#)
[Global Wetlands Outlook 2018](#)

Рушії втрати та деградації водно-болотних угідь

Раціональне використання водно-болотних угідь вимагає розуміння рушіїв їхньої деградації та втрати для того, щоб усунути першопричини

Дренування
та осадонакопичення

Надлишкове
використання
води

Забруднення

Надмірний
вилов риби

Зміна
клімату

Джерела:

[Global Wetlands Outlook 2018](#)

Водно-болотні угіддя є важливими екосистемами з високим рівнем біорізноманіття

На сьогоднішній день водно-болотні угіддя займають близько 6% земної поверхні.

Вони можуть бути солоними або прісноводними, внутрішніми або прибережними, природними або штучними.

- **До прісноводних водно-болотних угідь належать:** річки, озера, ставки, заплави, торфовища, мочарі, лісові болота
- **До солоних водно-болотних угідь належать:** естуарії, припливні зони, солоноводні мочарі, мангрові зарості, лагуни, коралові рифи, рифи з молюсками та ракоподібними
- **До штучних водно-болотних угідь належать:** ставки для розведення риби, рисові поля, водойми, градирні

Втрата водно-болотних угідь впливає на людство та планету

Добробут людства

• Водна безпека

- Водно-болотні угіддя забезпечують майже всі наші запаси прісної води.
- Нирки Землі, багаті мулом ґрунти водно-болотних угідь та рослини відфільтровують шкідливі токсини, сільськогосподарські пестициди та промислові відходи, залишаючи безпечну для пиття воду.
- У Всесвітньому звіті ООН про розвиток водних ресурсів (2018) **водно-болотні угіддя згадані як природоорієнтовані рішення**, що можуть допомогти покращити якість води.
- 2,2 мільярда людей не мають доступу до безпечної питної води, а 485 000 помирають через це щороку.
- У 2017 році відсутність безпечного водопостачання відіграла важливу роль у конфліктах в межах щонайменше 45-ти країн.

Джерела:

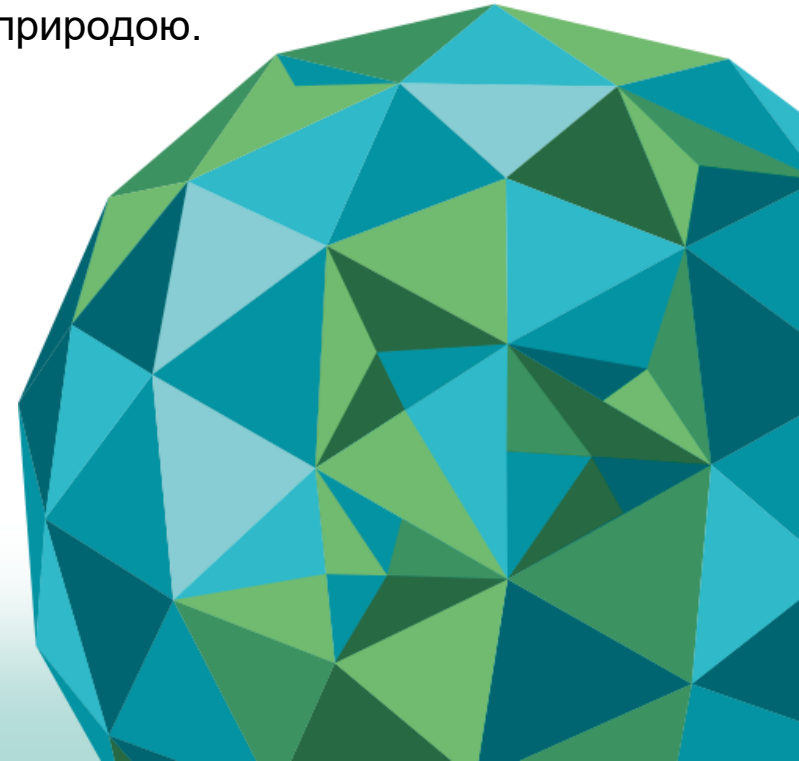
[factsheet_wetland_restoration_general_e_0.pdf \(ramsar.org\)](#)

[Slide 1 \(ramsar.org\)](#)

[factsheet_wetland_restoration_peatlands_e.pdf \(ramsar.org\)](#)

Добробут і культура

Водно-болотні угіддя надають простір для відпочинку та культурного дозвілля, а також забезпечують користь для психічного здоров'я, пов'язану із взаємодією з природою.

Втрата водно-болотних угідь впливає на людство та планету

Регуляція клімату та безпека людства

Водно-болотні угіддя є природним захистом і допомагають у протидії зміні клімату та її наслідкам.

- Водно-болотні угіддя захищають **60% людства** вздовж узбережжя від штормових нагонів, ураганів і цунамі.
- Кожен гектар внутрішніх водно-болотних угідь поглинає до 14,2 млн літрів паводкової води, допомагаючи у зменшенні масштабів повеней, а також у стримуванні та послабленні посух.
- Прибережні водно-болотні угіддя поглинають і накопичують вуглець до **55 разів** швидше, ніж тропічні дощові ліси.
- В межах **торфовищ** зберігається **~30%** наземного вуглецю – у **2 рази** більше, ніж у всіх лісах світу.
- Осушені торфовища та торфові пожежі спричиняють близько 4% глобальних антропогенних викидів парникових газів.

Джерела:

[WWD19_2Handout_english.indd \(ramsar.org\)](#)

[wwd16_hand-outs_desktop_print_eng.pdf \(ramsar.org\)](#)

[Ramsar-50-Factsheet-BIODIVERSITY-English.pdf \(ramsar50.org\)](#)

[Summary of the Thirteenth Meeting of the Conference of the Parties to the Ramsar Convention on Wetlands | Ramsar](#)

Біорізноманіття

- 40% всіх видів рослин і тварин живуть або розмножуються в межах водно-болотних угідь.
- Величезна кількість поживних речовин, які переносять річки, струмки та вода, забезпечують підтримку трофічного ланцюга.
- У межах водно-болотних угідь виявлено >100 000 прісноводних видів.
- Це середовище існування для 30% відомих видів риб, а ще 200 нових прісноводних видів виявляють щороку.

Для радикальної зміни ситуації із втратою водно-болотних угідь потрібні 3 заходи

Три контрзаходи

ОЦІНИТИ їхні численні переваги як природоорієнтованих рішень

КЕРУВАТИ ними розумно та використовувати раціонально для збереження й підтримки їхнього стану

ВІДНОВИТИ для відродження біорізноманіття та життя

1 Оцінка водно-болотних угідь

Протягом усієї історії людства водно-болотні угіддя вважали непридатними землями, пустищем.

Але зараз ми можемо:

Визнати численні переваги та природоорієнтовані рішення, які вони надають:

Усе суспільство розуміє повний спектр економічних, соціально-культурних та екологічних переваг, товарів і послуг, які пропонують водно-болотні угіддя.

Визначити цінність водно-болотних угідь за допомогою економічної оцінки:

Визначення грошової вигоди та економічної цінності допомагає переконувати тих, хто приймає рішення і постає перед вибором, що стосується використання природних ресурсів та стану довкілля. Це генерує інформацію про товари та послуги, які пропонують водно-болотні угіддя, забезпечуючи основу для формування політики та аналізу.

Забезпечити врахування повної цінності водно-болотних угідь у політичних процесах та прийнятті рішень:

Враховувати питання збереження водно-болотних угідь та їх розумного використання у національних планах дій та заходах, включаючи оголошення водно-болотних угідь міжнародного значення, інвентаризацію водно-болотних угідь, а також розробку нормативно-правових актів та провадження політики, що регулюють діяльність в їхніх межах.

Джерела:
TEEB Approach – Barbier, Acrerman and Knowler, in *Economic Valuation of Wetlands: A Guide for Policy Makers and Planner*

Розумне управління та раціональне використання водно-болотних угідь зберігає і підтримує їхній збалансований стан.

Рамсарська конвенція визначає розумне використання як «**підтримку екологічних показників водно-болотних угідь**, що досягається шляхом впровадження екосистемних підходів у контексті сталого розвитку».

Заходи, що сприятимуть розумному використанню водно-болотних угідь, включають:

- Прийняття **національних планів дій щодо водно-болотних угідь**, впровадження відповідної політики та законодавства – окремо або як частину масштабніших ініціатив.
- Створення програм, які охоплюють інвентаризацію, моніторинг та дослідження водно-болотних угідь, а також навчання, просвіту та інформування громадськості.
- Розробку комплексного управління та планів розумного використання водно-болотних угідь:
  - Залучення до обговорення зацікавлених сторін із самого початку;
  - Проведення інвентаризації водно-болотних угідь та оцінок впливу;
  - Призначення або створення уповноваженого органу для реалізації плану;
  - Моніторинг змін.
  - Подання заявки на оголошення Рамсарського угіддя.

Екологічні показники – це характеристики водно-болотного угіддя в даний момент часу, поєднання його компонентів, процесів, функцій, переваг та послуг.

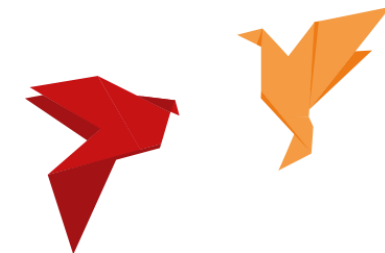
Відновлення втрачених та деградованих водно-болотних угідь

Основні елементи для відновлення водно-болотних угідь:

- **Управління водними ресурсами**
  - Зрозуміти характер течії та провести гідрологічне відновлення
  - Сконструювати системи для пом'якшення наслідків повеней
  - Облаштувати місця для очищення зливних стічних вод
  - Відновити зволоженість торфовищ
- **Відновлення відповідної рослинності**
  - Відновити заплавні ліси та іншу прибережну рослинність
  - Створити громадські розсадники для вирощування саджанців
- **Управління забрудненнями**
  - Закрити або демонтувати незаконні споруди
  - Управляти твердими побутовими відходами
  - Проводити прибирання
- **Залучення місцевої громади**
  - Отримати знання від місцевих громад
  - Створити системи моніторингу в межах громади для забезпечення захисту та збереження водно-болотних угідь
- **Запровадження програми державно-приватного партнерства**

Десятиліття ООН з відновлення екосистем на 2021-2030 роки надає можливість для об'єднання зусиль з відновлення деградованих водно-болотних угідь нашої планети – адже з 1700 рр. було деградовано майже 90% їхньої території.

Джерела:

[factsheet_wetland_restoration_general_e_0.pdf \(ramsar.org\)](#)

[factsheet_wetland_restoration_peatlands_e.pdf \(ramsar.org\)](#)

[factsheet_wetland_restoration_coastal_e.pdf \(ramsar.org\)](#)

WWF-Україна: “Вільні річки України”

Відновлення природної течії річок

Протягом 2020-2021 років WWF-Україна працює над програмою “Вільні річки України”, метою якої є відновлення їхньої природної течії.

Нам вдалося:

- Демонтувати **6 гребель** на Чорному та Білому Черемоші
- Відновити проточність **504 км річок** — усунувши застарілі греблі, що десятиліттями не виконували свої функції

Переваги вільнотекучих річок:

- ✓ відновлені природні екосистеми
- ✓ осередки біорізноманіття
- ✓ чиста вода для різних потреб
- ✓ живописні місця для відпочинку

Запрошуємо до програми органи місцевого самоврядування та громади по всій Україні, з якими ми можемо поділитися нашим досвідом та алгоритмом проведення таких робіт.

Відновлення болота Глуханя

У 2020 році WWF-Україна розпочав наукові дослідження Глухані для визначення стану болота, під час яких було зроблено:

- попереднє дослідження водного балансу
- створення ГІС карти із шарами, що відображають різноманіття ландшафтів, болотної рослинності, дренажної мережі, схеми стікання води, транспортної мережі
- детальне дослідження території болота
- правовий аналіз статусу земельних ділянок та прилеглих територій.

Визначено попередній план відновлення, основна мета якого **обводнення болота Глуханя** для зменшення викидів парникових газів, відновлення біорізноманіття природоохоронної території з урахуванням потреб та підвищення добробуту місцевого населення.

«Розумне та раціональне використання водно-болотних угідь є не просто можливим – це критично важливо для майбутнього людства та планети. Тривале руйнування цих екосистем, які підтримують життя, матиме жахливі наслідки, якщо ми не діятимемо негайно. З усіх точок зору водно-болотні угіддя є нашим єдиним порятунком у майбутньому. І ми повинні зробити необхідні інвестиції часу, капіталу – і серця, – щоб їх зберегти».

Марта Рохаш Уррего
Генеральний секретар Рамсарської конвенції

ЦІНУЙ - УПРАВЛЯЙ - ВІДНОВЛЮЙ - **ЛЮБИ**

ВОДНО-БОЛОТНІ УГІДДЯ —
НА КОРИСТЬ ЛЮДЯМ І ПРИРОДІ

© Ola Jennersten / WWF-Sweden

INSURE |

Запровадження природоорієнтованих
рішень у Порядок денний реформ в Україні

